

BOSHLANG'ICH SINFLARDA 4K METODINING QO'LLANILISHI VA SAMARASI

Toshkent viloyati Parkent tumani

28-umumiy o'rta ta'lim maktabi

boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Yo'ldosheva Dilfuza

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy ta'lim talablari asosida o'qitishda 4K metodining ahamiyati, uning tarkibiy qismlari hamda dars jarayonida qo'llash usullari yoritilgan. Shuningdek, ushbu metod orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik, jamoada ishlash va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari 4K metodini boshlang'ich ta'lim jarayonida qo'llash o'quvchilarning faolligini oshirish va ta'lim samaradorligini ta'minlashda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: 4K metodi, kreativlik, kritik fikrlash, kommunikatsiya, kollaboratsiya, boshlang'ich ta'lim, innovatsion metodlar, interfaol ta'lim.

Hozirgi globallashuv davrida ta'lim tizimiga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi, mustaqil fikrlashi va shaxs sifatida shakllanishida asosiy poydevor hisoblanadi. Shuning uchun ham ta'lim jarayonida zamonaviy metodlardan foydalanish zarur.

So'nggi yillarda ta'lim jarayonida keng qo'llanilayotgan metodlardan biri 4K modeli hisoblanadi. Bu model o'quvchilarda kritik fikrlash (Critical thinking), kreativlik (Creativity), kommunikatsiya (Communication) va kollaboratsiya (Collaboration) ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Mazkur ko'nikmalar XXI asr kompetensiyalari sifatida e'tirof etilib, ta'lim sifatini oshirishda muhim o'rin tutadi.

4K metodining mohiyati

4K metodi zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu metod quyidagi to'rtta asosiy kompetensiyani o'z ichiga oladi:

1. Kritik fikrlash (Critical thinking).

Kritik fikrlash o'quvchilarning axborotni tahlil qilish, muammolarni hal qilish va mustaqil xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi. Boshlang'ich sinflarda bu ko'nikma savol-javob, muammoli vaziyatlar va tahliliy topshiriqlar orqali shakllantiriladi.

2. Kreativlik (Creativity).

Kreativlik o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Masalan, hikoya tuzish, rasm chizish, rol o'ynash, kichik loyihalar tayyorlash orqali o'quvchilar o'z g'oyalarini erkin ifodalash imkoniga ega bo'ladilar.

3. Kommunikatsiya (Communication).

Kommunikatsiya o'quvchilarning fikrini og'zaki va yozma shaklda to'g'ri ifodalash ko'nikmasini shakllantiradi. Dars jarayonida munozara, savol-javob, suhbat va taqdimotlar orqali bu ko'nikma rivojlantiriladi.

4. Kollaboratsiya (Collaboration).

Kollaboratsiya jamoada ishlash va hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Guruhli ishlash, loyiha faoliyati va jamoaviy topshiriqlar orqali o'quvchilar birgalikda ishlashni o'rganadilar.

Boshlang'ich sinflarda 4K metodini qo'llash usullari

Boshlang'ich sinf darslarida 4K metodini qo'llash uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

Guruhli ishlash metodlari

Muammoli vaziyat yaratish

Rol o‘ynash va sahnalashtirish

Interfaol o‘yinlar

Loyiha asosida o‘qitish

Masalan, ona tili darsida o‘quvchilarga kichik guruhlarda matn tuzish topshirig‘i berilishi mumkin. Bu jarayonda o‘quvchilar birgalikda fikr yuritadilar, muhokama qiladilar va o‘z fikrlarini taqdim etadilar. Natijada ularda kommunikatsiya va kollaboratsiya ko‘nikmalari shakllanadi. Matematika darslarida esa muammoli masalalar orqali o‘quvchilarning kritik fikrlashi rivojlantiriladi. Rasm chizish, hikoya yozish yoki ijodiy topshiriqlar esa kreativlikni rivojlantirishga yordam beradi.

4K metodining samarasi

4K metodini boshlang‘ich ta’lim jarayonida qo‘llash quyidagi natijalarni beradi:

o‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanadi;

jamoada ishlash ko‘nikmalari shakllanadi;

o‘quvchilarning darsga qiziqishi ortadi;

ta’lim jarayonining samaradorligi oshadi;

o‘quvchilar o‘z fikrini erkin bayon qila oladi. Shuningdek, ushbu metod o‘qituvchiga dars jarayonini yanada samarali tashkil etish va o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlash imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, 4K metodi boshlang‘ich ta’lim jarayonida o‘quvchilarning zamonaviy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu metod orqali o‘quvchilarda kritik fikrlash, ijodkorlik, muloqot qilish va jamoada ishlash ko‘nikmalari rivojlanadi. Natijada ta’lim jarayonining samaradorligi oshadi hamda o‘quvchilar kelajakda jamiyatda faol va bilimli shaxs sifatida shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent, 2018.
2. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2017.
3. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. Toshkent, 2019.
4. O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim to‘g‘risidagi Qonuni. Toshkent, 2020.
5. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. Toshkent, 2008.